

DANKWOORD

Dit boek is mee tot stand gekomen door de intensieve interactie tussen de auteurs en hun publiek tijdens een 200-tal lezingen gespreid over de laatste 3 jaar. Zonder de feedback van zeer diverse actoren – uit het middenveld, de industrie, overheidskringen, kennisinstellingen – zou dit boek er wellicht helemaal anders uitgezien hebben. In eerste instantie wensen wij daarom de honderden mensen die tijdens deze lezingen vragen stelden, aanvullingen gaven of kritische opmerkingen te berde brachten (niet zelden over de demografische kwestie), oprecht te danken voor hun input.

Vervolgens wensen wij de ploeg van *Oikos*, het Vlaamse tijdschrift voor sociaal-ecologische verandering, te erkennen voor de ondersteuning die we de afgelopen jaren kregen bij het uitwerken van onze rubrieken ‘Terra Incognita’ (2005-2007) en ‘Terra Reversa’ (2008-2009). De artikels voor die laatste rubriek (geschreven samen met Els Keytsman) vormden mee de basis voor het boek dat nu voor u ligt.

Zonder het uiterst minutieuze naleeswerk van Dr. Marius de Geus (Universiteit Leiden) zou dit boek in Nederland veel minder leesbaar geweest zijn. Marius maakte ons ook alert voor enkele lacunes die we nu hopelijk hebben opgevuld. Jos van der Schot van *Maurits Groen Milieu & Communicatie* zijn we schatplichtig voor de vele tips, websites en rapporten, die relevant waren om de Nederlandse situatie beter te leren kennen.

Bijzondere dank gaat ook uit naar alle mensen die op een of andere manier een bijdrage hebben geleverd aan het reviewen van specifieke delen van dit boek: Prof. Philippe Huybrechts (VUB) voor Hoofdstuk 2 over het klimaat; Prof. Karel Van Acker (KU Leuven) voor Hoofdstuk 3 over transitities; Chris Aertsen, Fran Bambust van Big Bazart en Rudy Dhont (KU Leuven) voor de gedachtewisselingen omtrent Hoofdstuk 4 over modellen voor gedragswijzigingen; Jeffrey Matthijs voor Hoofdstuk 5 over duurzame mobiliteit; Tobias Leenaert en Jeroen Lavreysen (EVA vzw) en Stijn Scholts voor Hoofdstuk 6 over duurzame voeding; An Van Soest en Annik Leliaert voor Hoofdstuk 7 over duurzaam toerisme; Geert Van Geeteruyen (vzw Dialoog) en Mathias Bienstman (Netwerk Vlaanderen)

voor Hoofdstuk 8 over duurzaam wonen en bouwen; en Erwin Van Uffel voor de suggesties voor de economische delen van het boek.

Daarnaast drukken wij ook onze erkenning uit naar het ganse *Terra Reversa*-team, de denktank voor ecologische economie. In het bijzonder danken wij Alma De Walsche, Ward Bosmans, John Vandaele, Dirk Barrez, Prof. Jacques Haers, Jef Peeters, Marc Deckers, André Bogaert en Jeanneke Van de Ven voor de vele inspirerende gedachten. Gedurende de afgelopen drie jaar hebben de talrijke discussies in de schoot van *Terra Reversa* ongetwijfeld bijgedragen tot het rijpen van de ideeën in dit boek.

Ook de participanten van Plan C, de Vlaamse transitiearena voor duurzaam materialenbeheer, hebben indirect een grote inbreng gehad. De vele contactmomenten voedden voortdurend ons denken over transitie. In het bijzonder danken wij Marc Craps, Koen Sips, Karel Van Acker, Walter Tempst, Erik Paredis en Michael Van Lieshout voor hun stimulerende en niet zelden kritische input. Ook het ganse Plan C-transitieteam 'Wakkere Samenleving' wensen wij uitdrukkelijk te erkennen. De discussies met Prof. Erik Mathijs, Jan Wyckaert, Leida Rijnhout, Chris Aertsen, Erik Beatse, Koen De Maesschalck en vele anderen hebben ons denken over transitie, het 4E-model, de barrières van Ken Wilber, enz. gestimuleerd.

Ook het *Human Ecology*-netwerk in Leuven (Masereelfonds, MO*, BBL, Terra Reversa, A&M, EVA vzw, enz.) wensen wij te erkennen voor de vele mogelijkheden die zij ons boden om het transitiedenken ingang te doen vinden in het Vlaamse landschap. In het bijzonder gaat onze dank uit naar de collega's en vrienden van het Masereelfonds, te weten Martin Vos, Tine Schockaert, Myriam Van Biervliet en wijlen Prof. Lode Van Outrive.

Daarnaast erkennen wij de vele medewerkers van de THERMO-onderzoeksgroep van het Departement MTM van de KU Leuven. Het huidige onderzoeksveld 'industriële ecologie' van Peter Tom Jones vormt een integraal onderdeel van de transitie naar duurzame consumptie en productie. Het doet plezier te merken hoe het duurzaamheidsthema ook langzaam een stempel heeft weten te drukken op de activiteiten van de onderzoeksgroep. Daarom danken we Prof. Bart Blanpain, Prof. Patrick Wollants, Dr. Daneel Geysen, Dr. Muxing Guo en de vele andere onderzoekers in de groep voor de stimulerende discussies van de afgelopen jaren. Hetzelfde geldt voor het ruimere netwerk dat we aan de KU Leuven hebben opgebouwd op het vlak van industriële ecologie en de valorisatie van residu's uit hoge temperatuurprocessen.

Voor het Vlaamse voorwoord wensen wij van ganser harte Jan Renders, voorzitter van het Vlaamse ACW, te danken, omdat hij bereid was in zijn drukke agenda een plaatsje voor ons te reserveren. Daarnaast erkennen wij Jan ook voor zijn bereidwilligheid om de thema's duurzaamheid

en transitie prominent op de agenda van het ACW te plaatsen. Ook de vrouwen van de KAV en de (vooral) mannen van het ACV zijn wij dankbaar voor de vele kansen die zij ons gaven om ons transitieverhaal naar voren te brengen tijdens lezingen, studiedagen, congressen en symposia. Wij zijn ervan overtuigd dat een rechtvaardige transitie er niet kan komen zonder de uitdrukkelijke participatie van het brede middenveld en de vele multiplicatoren in deze bewegingen.

Voor de Nederlandse voorwoorden zijn wij schatplichtig aan Agnes Jongerius (FNV) en Dr. Marius de Geus (Universiteit Leiden).

Prof. Jacques Haers danken wij voor zijn hoopgevende uitleiding, voor zijn originele visie op de positieve rol die religies vandaag kunnen spelen, en voor de vele enthousiasmerende discussies.

Ten slotte wensen wij ook onze uitgevers – Jos Hennes (EPO) en Jan Van Arkel (Jan Van Arkel) – te danken voor het vertrouwen dat zij in ons stelden en voor het kritische naleeswerk en de inhoudelijke suggesties die het boek ongetwijfeld ten goede zijn gekomen.

Het schrijven van dit boek was een bijzonder en intens project. Het was verbindend en begeistert, en tegelijk confronterend en soms frustrerend. Dat heeft veel te maken met onze kinderen: ons meisje nog een prachtige kleuter-in-wording, onze jongen nog een schattige, prille zuigeling. Wij danken in de eerste plaats onze onthaalmoeder Marie-Jeanne voor het eindeloze geduld met onze kindjes én onszelf, en in de tweede plaats Jean voor de warme momenten die bijdroegen tot onze geestelijke gezondheid.

Gedurende dit gehele project schreven we stukken tekst met een of twee kinderen op schoot, of samen met *grandad* Roy Jones, oma en opa De Meyere, die vakkundig zorgden voor het entertainment van de kleintjes. Notities werden van abstracte illustraties voorzien, computerbestanden ondergingen spannende wijzigingen onder vlugge kinderhandjes.

Schrijven over de toekomst en over gelijke kansen wordt op die manier een heel pakkend en concreet gegeven. Schrijven over de behoefte aan onthaasting al evenzeer. Wij voelden tijdens dit proces zelf hoe waardevol een maatschappijmodel is dat als belangrijkste doel niet economische groei en dwangmatige productie vooropstelt, maar menselijkheid, diepgang, familie en gemeenschapsbanden centraal stelt. Wij wensen onze en andere kinderen wereldwijd toe dat ze mogen opgroeien in een warm en zacht nest, en in een gezond Ecosysteem Aarde, zodat ze van daaruit constructief en in verbondenheid met een ruimere context voelen, denken en handelen.

Peter Tom Jones & Vicky De Meyere, september 2009